MAGYAR GYÁRIPAR ÉS A SZOCIÁLPOLITIKA

A Gyáriparosok Országos Szövetségének legújabb évi jelentésében megtisztelő helyet foglal el a szociális politika: mindjárt az iparpolitika után következik. Rang tekintetében tehát nem lehet panasz. A szociálpolitika fontossága tekintetében kifejezésre juttatott felfogása is az idők követelményeinek korrekt megértéséről tanúskodik. Helyesebben talán nem is lehetne megfogalmazni azt az irányelvet, melyet a Szövetség állítólag kezdettől fogva követett és amely szerint „a társadalmi feszültség feloldását – és a termelőerők kívánatos harmonikus együttműködését csak úgy lehet biztosítani, ha a legszélesebb néprétegek életszínvonalát állandóan emeljük, szociális téren olyan intézményeket létesítünk, amelyekből ezeknek a társadalmi rétegeknek komoly előnyeik vannak és hogy e cél szolgálatában az iparnak érdemes áldozatokat hoznia".

Figyelmesen átnézve azonban a szociális politikának szentelt fejezetet, az olvasó kénytelen megállapítani, hogy a gyáriparosok érdekképviseletének mint olyannak nincs saját szociálpolitikája, sőt jelentésében feltehetően a tagvállalatok ilyenirányú tevékenységének sem adja hű képét. Ha az érintett fejezetben közöltekből indulunk ki, azt az esetleg hamis benyomást sem tudjuk elhárítani magunktól, hogy legtekintélyesebb munkaadóinknak e hivatott testülete szociális téren nem mutat kellő kezdeményező kedvet s beéri azzal, hogy a viszonyokhoz mért deciül ássál közreműködjék egyes olyan akciók lebonyolításában, amelyekhez az indítékot felülről kapta. Jellemző módon ugyanis egyremásra ilyen értelmű beszámolókat találunk: „Tevékeny részt vett Szövetségünk az iparügyi miniszter úr munkáslakásépítő akciójának megszervezésében". „A vállalatok igen jelentős része igyekezett a közellátási minisztérium elgondolása szerint hizlalási szerződéseket kötni." A Szövetség résztvett „a közellátásügyi minisztérium által kezdeményezett vitaminkert-létesítő akcióban". „Résztvettünk a közellátásügyi minisztérium ama tervének megvalósításában, hogy a gyárakban dolgozó munkások ott, ahol ezt a munkahely lehetővé teszi, fapapucsot használjanak." „Az iparügyi minisztérium XIII. osztályának utasítása alapján Szövetségünk és a gyáripari szakegyesületek kebelükben külön munkabizottságokat létesítettek" a munkásutánpótlás kérdésének tanulmányozására.

Egészében véve a vonatkozó fejezet a kormány ipari szociálpolitikájának kommentálására vagy legjobb esetben az annak folyományakép szükségessé vált intézkedések ismertetésére szorítkozik, sehol sem találjuk azonban a spontán erőfeszítésnek nyomait. Ebben a tekintetben kivételt csak a szabadidő szervezésének kérdése alkot, az erre vonatkozó adatok azonban egy külön fejezetben foglalnak helyet, ezzel is érzékeltetve, hogy ez olyan különálló terület, amelyen a Szövetség tényleg kezébe vette a kezdeményezést.

Keresve a beszámolóban tükröződő passzív magatartásnak az okát, arra kell gondolnunk, hogy a Szövetségnek bizonyára még nem volt ideje, hogy a bevezetőben ismertetett irányelvnek minden gyakorlati következményét levonja. így többek közt felvetődhetik a kérdés, miért nincs a GYOSZ-nak egy kellően kiépített szociálpolitikai szakosztálya, mely egyrészt megfelelő formában feldolgozná annak a tevékenységnek az eredményeit, amelyet vállalataink egy része szociális téren valóban kifejt, másrészt pedig feladatául tűzné ki, hogy az egyesek által adott példa mind szélesebb körben találjon követőkre. Úgy véljük, egy ilyen szociális tanulmányi és szervezőosztály hasznos munkát végezhetne a gyáripar egyeteme számára.

A jelentésnek azonban van egy másik kifogásolható oldala is. Nem tájékoztat ugyanis semmi sem benne afelől, hogy a GYOSZ milyen eszközökkel próbálta a „termelőerők kívánatos harmonikus együttműködésének" helyesen felismert elvét a gyakorlatban keresztülvinni. Bár e megjelöléssel gyakran igen különböző hatalmi helyzeteket szoktak illetni, együttműködés alatt általában mégis olyan személyek tartósabb viszonyát kell érteni, akik kapcsolatuk tárgyát illetőleg a törvény határain belül szabadon egyeztek meg s a kölcsönös feltételek tekintetében mint egyenlő felek folytathatnak egymással tárgyalásokat. Épp ezért rendkívül érdekes lett volna megtudni, hogy a munkaadók leghatalmasabb szervezete vagy valamely tagegyesülete mikor és milyen formában került érintkezésbe a munkások hasonló érdekvédelmi szervezeteivel.

Nem szeretnénk túlzóknak látszani s ezért pusztán távlatnyitás kedvéért említjük meg, hogy külföldön az együttműködésnek igen változatos és fejlett formáit hozta létre az ipari gyakorlat vagy a törvényhozó akarata. Ha pl. a gazdasági demokrácia, testületi egymásmellérendelés vagy üzemi alkotmány nem is olyan közkeletű fogalmak, melyek a világ bármely részén egyformán megtalálhatók, a kollektív szerződés mindenesetre olyan intézmény, mely a legtöbb országban munkaadók és munkások együttműködésének úgyszólván az elemi fokát jelenti. Előrelátó és meggyőződéses szociálpolitikus aligha veheti tehát sajnálkozás nélkül tudomásul, hogy a megegyezésen alapuló együttműködésnek ezt a nélkülözhetetlen alkatelemét az érdekelt munkaadói körök nem méltatják arra „a figyelemre, amelyet megérdemelne.

Tóth Béla